

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par īpašiem noteikumiem augļu un dārzeņu sektoram un par dažu regulu grozījumiem"

COM(2007) 17 galīgā redakcija — 2007/0012 (CNS)

(2007/C 175/14)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 36. un 37. pantu 2007. gada 14. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 8. maijā. Ziņotājs — CAMPLI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 436. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 30. maijā vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK uzskata, ka reformas mērķi, ja tos turpina īstenot kopumā, var kļūt par saskaņotu politiku Eiropas Savienībā ļoti nozīmīgās lauksaimniecības, rūpniecības un pārtikas nozares attīstībai.

1.2 EESK atzinīgi vērtē ražotāju organizācijas centrālās lomas apstiprināšanu augļu un dārzeņu sektora kopīgajā tirgus organizācijā.

1.3 EESK uzskata finansējumu par būtisku saskaņotas politikas, kas spēj nodrošināt Eiropas augļu un dārzeņu sektora konkurētspēju, sastāvdaļu. Tāpēc tā aicina Komisiju detalizētāk izpētīt ieviesto jauninājumu, kaut arī pozitīvu un pamatotu, finansālās sekas.

1.4 EESK norāda, ka jaunu un nozīmīgu pasākumu iekļaušana darbības programmās objektīvi samazina investīcijām un nodarbinātībai paredzētos līdzekļus.

1.5 EESK atbalsta Komisijas stratēģiju, kuras uzdevums ir līdz 2013. gadam izveidot pirmo pīlāru par saskaņotu un līdzsvarotu kopumu; šajā nolūkā tā aicina Komisiju arī augļu un dārzeņu sektorā izstrādāt atbilstošus pārejas nosacījumus, lai sagatavotu visus nozares dalībniekus jaunajai sistēmai un vienlaicīgi nodrošinātu Eiropas patērētājiem kvalitatīvu un kvantitatīvu atbilstošu piedāvājumu.

1.6 EESK atzinīgi vērtē Komisijas politiku, kas vērsta uz aktīvu vides aizsardzību. Šajā nolūkā tā iesaka elastīgus pasākumus, kas atbalsta dažādu dalībnieku darbības paņēmienus un virzienus. Attiecībā uz augļu un dārzeņu patēriņa veicināšanu atsevišķu patērētāju kategoriju vidū tā iesaka stratēģiju, kas vairāk ietekmētu horizontālo atbalsta politiku jomas.

1.7 EESK iesaka saglabāt tirdzniecības standartus, kas vērsti uz patērētāju aizsardzību, ar īpašu atsauci uz veselības drošību un produkta izcelsmi.

2. Komisijas apsvērumi un priekšlikumi

2.1 Komisija nosaka šādus mērķus:

— paaugstināt ES augļu un dārzeņu produkcijas konkurētspēju un tirgus orientāciju vai, citādi sakot, dot ieguldījumu gan iekšējā, gan ārējā tirgū ilgtspējīgas un konkurētspējīgas produkcijas izveidošanā;

— samazināt augļu un dārzeņu ražotāju ar krīzēm saistītās ieņēmumu svārstības;

— palielināt augļu un dārzeņu patēriņu ES;

— turpināt sektora centienus vides saglabāšanā un aizsardzībā;

— vienkāršot un, ja iespējams, samazināt visu iesaistīto pušu administratīvo slogu.

2.2 Reformas struktūras pamatā ir trīs galvenās sastāvdaļas:

— budžeta neitralitāte;

— kopīgā tirgus organizācijas (KTO) piemērošana 2003. gada KLP reformai un sekojošām regulām;

— KTO struktūras konsolidācija, pateicoties ražotāju organizāciju (RO) stiprināšanai.

2.2.1 Komisija paziņo, ka iepriekš minētie reformas mērķi ir noteikti, ņemot vērā nepieciešamību pēc saderības ar Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) noteikumiem, saskaņotību ar reformēto KLP un spēkā esošajiem finanšu plāniem.

2.2.2 Komisija atgādina, ka ES 27 valstīs augļu un dārzeņu nozares daļa Kopienas budžetā ir 3,1 %, un 17 % no ES lauksaimnieciskās ražošanas kopējā apjoma.

2.2.3 Resursi, kas reformas priekšlikumā tiek atvēlēti svaigo augļu un dārzeņu sektoram, ir 4,1 % no ražotāju organizāciju pārdotās produkcijas vērtības (PPV), bet valstīm noteikti maksimāli pieļaujamie apjomi attiecībā uz pārstrādāto produkciju tiek pārskaitīti uz vienreizējo saimniecības maksājumu (VSM) atkarībā no katras valsts vēsturiski noteikto izdevumu apjoma, un jaunajām dalībvalstīm tie ir noteikti saskaņā ar paplašināšanās līgumiem.

2.2.4 Reģionos, kuros ražotāji ir vāji organizējušies, tiek atļauta papildu valsts finansiālā atbalsta piešķiršana.

2.2.5 Darbības programmas līdzfinansējums jāsaņemas 50 % apmērā, izņemot dažus īpašus gadījumus, kur tas sasniedz 60 % (starpautiska rakstura pasākumi, pasākumi starpnozaru līmenī, bioloģiskā ražošana, jauno dalībvalstu ražotāji, RO apvienošanās, visattālākie reģioni, reģioni, kuros organizētā ražošana veido mazāk nekā 20 %).

2.2.6 Komisijas 100 % apmērā apmaksātā izņemšana no tirgus skars 5 % produkcijas, kuru novirzīs: labdarības pasākumiem, labdarības organizācijām, soda izciešanas iestādēm, skolām, bērnu atpūtas nometnēm, kā arī slimnīcām un veco ļaužu pansionātiem.

2.2.7 Ir paredzēta Regulas Nr. 1782/2003 51. panta atcelšana, un tādejādi tiesības iegūt augļu un dārzeņu platību PPV.

2.2.8 Dalībvalstis nosaka pamatsummas un hektāru skaitu, par ko ir tiesības saņemt atbalstu saskaņā ar vienotā maksājuma shēmu, pamatojoties uz augļu un dārzeņu tirgum piemērotu reprezentatīvu laikposmu un atbilstīgiem objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem.

2.2.9 Komisija paredz, ka vismaz 20 % no katras darbības programmas kopīgiem izdevumiem ir jāvēlta lauksaimniecības un vides pasākumiem.

2.2.10 Priekšlikums neskar pastāvošo kārtību attiecībā uz ārējo tirdzniecību; tomēr Komisija piedāvā eksporta kompensāciju atcelšanu.

2.2.11 Daļa no izskatāmajā priekšlikumā paredzētajiem augļu un dārzeņu sektora noteikumiem ir iekļauta jau priekšlikumā regulai par "Vienotu KTO" (ko pašlaik izskata Padome).

2.2.12 Reformas priekšlikumā Komisija paredz arī pakāpenisku tirdzniecības standartu pārskatīšanu, kas jo īpaši attiecas uz kvalitāti, klasifikāciju, svaru, šķirošanu pēc izmēra, iepakojumu, iesaiņošanu, glabāšanu, transportēšanu, noformējumu, tirdzniecību un marķējumu.

— Komisijas priekšlikums apstiprina ražotāju organizāciju būtisko nozīmi svaigo augļu un dārzeņu sektoram, grozot to produktu sarakstu, kuriem var izveidot RO;

— uzticot RO atbildību par krīžu vadību līdz pat vienai trešdaļai no darbības programmas kopējo līdzekļu apjoma;

— paredzot tiešās pārdošanas līmeni, kuru, sākot no minimālajiem 10 %, noteiktu dalībvalsts.

2.2.13 Priekšlikumā ir atzītas starpnozaru organizācijas un paredzēta attiecībā uz RO biedriem spēkā esošo noteikumu attiecināšana uz organizācijām nepiederīgajiem ražotājiem, ar noteikumu, ka RO kontrolē vismaz 60 % no piedāvājuma dotajā ekonomiskajā zonā.

2.2.14 Komisija paredz, ka dalībvalstis nosaka valsts stratēģiju, lai RO ļautu veikt darbības programmu novērtējumu.

2.2.15 Atsevišķās darbības programmās ir piedāvāti obligāti patēriņa veicināšanas pasākumi jauniešu vidū, kas nav sasnieguši 18 gadus.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 EESK uzskata, ka reformas mērķi, ja tos turpina īstenot kopumā, var kļūt par saskaņotu politiku Eiropas Savienībā ļoti nozīmīgā lauksaimniecības, rūpniecības un pārtikas ekonomikas nozares attīstībai. Arī Komisija "Reformas pamatojumus" uzsver, ka "Eiropas Savienības 25 dalībvalstīs ir 9,7 milj. lauku saimniecību, no kurām 1,4 milj. nodarbojas ar augļu un dārzeņu audzēšanu. Nozare apsaimnieko 3 % no visām kultivētajām platībām, un tās produkcija vērtības izteiksmē ir 17 % no ES lauksaimniecības produkcijas. Sektoram jāiztur stiprs spiediens no mazumtirdzniecības tīkliem, kas sasnieguši augstu koncentrācijas līmeni, un palielinās trešu valstu produkcijas radītā konkurence (...). Sektors saņem apmēram 3,1 % no kopējā lauksaimniecības budžeta." (1) No savas puses EESK uzsver, ka augļu un dārzeņu sektors ar nemainīgu izmantojamo platību ir lauksaimnieciskās ražošanas nozare, kurā ir vislielākais nodarbināto skaits. Turklāt augļu un dārzeņu sektors iekļaujas starptautiskās sacensības situācijā (PTO sarunas, brīvas tirdzniecības telpa starp Eiropas un Vidusjūras reģiona valstīm 2010. gadā), kas arvien vairāk ietekmēs Eiropas augļu un dārzeņu ražošanas attīstību.

3.2 Turklāt Eiropas Revīzijas palāta Īpašajā ziņojumā Nr. 8/2006 "Lielāki panākumi? Augļu un dārzeņu ražotāju darbības programmām paredzētā Eiropas Savienības atbalsta efektivitāte", analizējot, arī kritiski, ražotāju organizāciju darbību un vienlaicīgi konstatējot "ievērojamu progresu salīdzinājumā ar sākotnējo stāvokli", aicināja uzlabot atbalsta efektivitātes pārraudzību un lūdza "izvirzīt precīzākus politikas uzdevumus" nolūkā stiprināt RO.

(1) Komisijas dienestu darba dokuments SEC(2007) 75 — Par svaigo augļu un dārzeņu un to pārstrādes sektora kopējā tirgus organizācijas reformu. Ietekmes analīzes kopsavilkums.

3.3 EESK norāda uz distanci, kas šķir izvirzītos mērķus no finansējuma — saskaņotas politikas nozīmīgas sastāvdaļas, kas ir piešķirts to sasniegšanai, un kura apstiprina KLP nelīdzsvarotu sadalījumu attiecībā pret Vidusjūras reģiona valstu produkciju.

EESK konstatē, ka Komisija savus priekšlikumus pieņēma budžeta ierobežojumu ietvaros, kas netika pārsniegti. Tāpat tā norāda, ka, atceļot izņemšanu no tirgus un kompensācijas par eksportu, Komisija nosaka iespējamo resursu palielināšanu, kas būtu nākamo darbības programmu rīcībā un kuri var palikt neizmantojami, un kurus produktīvākās RO nevarēs investēt.

3.4 Tāpat EESK konstatē, ka priekšlikums ievieš darbības programmās gan jaunus pasākumus, kuriem ir liela politiska un ekonomiska nozīme (tirgus krīžu vadība, vides politika, patēriņa veicināšana), gan paaugstina līdzfinansējumu (līdz pat 60 %) dažiem, par stratēģiskiem atzītiem pasākumiem.

Šī novatoriskā politika apvienojumā ar darbības programmām piešķirtā Kopienas finansiālā atbalsta robežvērtības saglabāšanu 4,1 % apmērā no katras ražotāju organizācijas pārdotās produkcijas vērtības (PPV) patiesībā rada investīcijām paredzēto līdzekļu samazināšanos.

3.5 EESK arī norāda, ka atbalsta par pārstrādātu produktu pilnīgas atdalīšanas ieviešana droši vien varētu izraisīt PPV samazināšanu un līdz ar to kopējo pieejamo finansiālo resursu samazināšanu salīdzinājumā ar *status quo*.

3.6 Šo iemeslu dēļ EESK uzskata, ka ir jāievieš vismaz trīs labojumi, saglabājot "īstu" budžeta neitralitāti:

- RO darbības programmā neierēķināt tirgus krīžu vadību;
- atkāpties no 4,1 % noteikuma, ja darbības tiek līdzfinansētas 60 % apmērā, lai ļautu arī jau konsolidētām RO turpināt centienus līdzsvarot "lielo mazumtirgotāju lielo pirkspēju" (?);
- iekļaut kopīgus pasākumus ar divu vai vairāku ražotāju organizāciju līdzdalību, kas ir tiesīgas saņemt Kopienas līdzfinansējumu 60 % apmērā, lai tādējādi veicinātu ražotāju organizāciju sadarbību un piedāvājuma koncentrēšanu.

3.7 Turklāt EESK pieņem zināšanai Komisijas priekšlikumu uzticēt krīžu vadību ražotāju organizācijām un aicina Komisiju paredzēt pārredzamus krīžu vadības kritērijus un rūpēties par to, lai šim mērķim izmantojamus instrumentus varētu lietot visi

(?) OV C 255, 14.10.2005., 44. lpp. Atzinums CESE 381/2005 "Lielās mazumtirdzniecības nozare — tendences un ietekme uz lauksaimniekiem un patērētājiem".

ražotāji, nodrošinot to, ka iespējamā intervence krīzes situācijās būtu efektīva un ļautu atgūt iepriekšējo tirgus situāciju.

3.8 EESK ir informēta, ka Komisija vairākkārtīgi ir pieteikusi savu ilgtermiņa stratēģiju, kas vērsta uz visu KTO pāreju uz PPV režīmu līdz 2013. gadam. EESK uzskata, ka ir iespējams, arī saskaņā ar līdz šim pieņemtām reformām, atbilstošs pārejas periods, ņemot vērā katras dalībvalsts un dažādo produktu īpatnības. EESK apzinās sekas sasteigtai pieejai, kas var nelabvēlīgi ietekmēt nodarbinātību un pārstrādes rūpniecību, kura sastopas ar sarežģītu pārstrukturēšanas stratēģiju, kas var izraisīt arī ražotņu slēgšanu un kurai reformas priekšlikums neparedz nekādus īpašus atbalsta pasākumus.

3.9 Turklāt EESK pieņem zināšanai, ka Komisija, lai panāktu saderību ar PTO noteikumiem, uzskata par nepieciešamu atcelt Regulas Nr. 1782/2003 51. pantu. Šī iespēja veido papildu konkurenci sektorā starp līdzšinējiem augļu un dārzeņu ražotājiem un iespējamajiem jaunajiem ražotājiem. Lai izvairītos no mākslīgiem traucējumiem sektora ienākumu dinamikā, EESK uzskata, ka uz pārejas perioda laiku dalībvalstīm jāļauj izlases kārtībā piemērot 51. pantu attiecībā uz dažiem "jūtīgiem produktiem" vai arī jāparedz jaunās tiesības augļu un dārzeņu audzētājiem, kas līdz šim tās nav ieguvuši.

3.10 EESK pieņem zināšanai, ka tirdzniecībā ar trešām valstīm Komisija ierosina sektora eksporta kompensāciju atcelšanu, un atzīmē, ka tas veicina neviendabīgu un starp dažādām lauksaimniecības nozarēm līdz galam nesaskaņotu Eiropas Savienības vispārējo politiku. EESK aicina Komisiju izvērties no tirdzniecības koncesijām, kas negatīvi ietekmē Kopienas priekšrocības principu, un iesaka nodrošināt stingru tarifu kvotu pārvaldi un saglabāt īpašas drošības klauzulas, ņemot vērā arī to, ka pasaules mērogā ES ir vislielākā augļu un dārzeņu importētāja, ka vairāk nekā 70 % no tās importa nāk no valstīm, ar kurām tai ir atvieglotas tirdzniecības līgumi un ka šajā sektorā ir arī tā saucamie "jūtīgie" produkti.

3.11 EESK, atbalstot vienkāršošanas tendenci, uzskata, ka tirdzniecības standartu saglabāšana ir būtisks instruments gan garantijai, ko tie dod patērētājiem, atsaucoties uz produkcijas drošību un izcelsmi, gan būtiskajai nozīmei, kas tiem ir tirgus regulēšanā. Šajā nolūkā EESK uzsver, ka ir svarīgi, lai ES izdotos ieviest izsekojamību kā veselības un augu aizsardzības risku pārvaldības pamatpasākumu atbilstoši standartiem, kas nosaka starptautisko tirdzniecību.

3.12 Turklāt EESK norāda, ka Eiropas Savienībai ir jāklūst par vides un sociālo standartu, kurus piemēro ražošanas procesā iesaistītajiem darbiniekiem, ieviešanas un atzīšanas veicinātāju pasaules mērogā.

3.13 EESK atzinīgi vērtē Komisijas politiku, kas vērsta uz aktīvu vides aizsardzību. Šajā sakarā EESK uzskata, ka iedarbīgāka par nemainīgu noteikumu un procentu likmju noteikšanu ir pieaugošā līdzfinansējuma metodes piemērošana, izejot no obligātās minimālās summas, kuras uzdevums ir atbalstīt darbības programmas, kas vērstas uz šo mērķu sasniegšanu.

3.14 Attiecībā uz augļu un dārzeņu produkcijas patēriņa veicināšanu atsevišķu patērētāju kategoriju vidū EESK piekrīt nozīmei, kādu Komisija velta šim mērķim, un līdz ar to lūdz Komisiju izstrādāt īpašu veicināšanas stratēģiju horizontālās veicināšanas politikas ietvaros, bet pauž bažas par veicināšanas pasākumu obligātā rakstura efektivitāti, kuriem darbības programmās neizbēgami būs ierobežots vēriens.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komiteja norāda, ka Komisijas priekšlikumā neparādās pārstrādei paredzēto sarkano augļu audzētāju problēmas risinājums. EESK uzskata, ka ir svarīgi izveidot tieša atbalsta sistēmu pārstrādei paredzēto sarkano augļu sektorā, līdzīgi kā tas ir citu pārstrādei paredzēto augļu un dārzeņu gadījumā (piemēram, riekstu gadījumā).

4.2 EESK atzinīgi vērtē garšaugu iekļaušanu to produktu vidū, kuriem var izveidot RO, un turklāt aicina Komisiju pārbaudīt, vai tās priekšlikumā izstrādātajā sarakstā ir ņemtas vērā visu ES reģionu vajadzības.

4.3 Pamatojoties uz līdzīgu pieredzi, kas iegūta izplatīšanā labdarības nolūkos, EESK vērs Komisijas uzmanību uz nepieciešamību paredzēt ātrus un efektīvus piemērošanas noteikumus.

4.4 EESK aicina Komisiju izskatīt iespēju iekļaut bezmaksas izplatīšanas pasākumos izmantošanu ar pārtiku nesaistītā nolūkā.

4.5 EESK aicina Komisiju ņemt vērā jauno dalībvalstu ražotāju īpašās grūtības līdzfinansēt krīžu vadību.

4.6 EESK uzskata, ka ražotāja tiešas tirdzniecības minimālās robežas paredzēšana ir pretrunā ar reformas mērķiem, un iesaka saglabāt iepriekšējās regulas formulējumu.

4.7 EESK neiebilst pret dalībvalstu valsts stratēģijas noteikšanu darbības programmām, tai skaitā, lai izmantotu un attīstītu jau esošās publiskās iestādes; tomēr tā uzskata, ka minētajām valstu stratēģijām jābūt fakultatīvām ieinteresētajai dalībvalstij un tām nav jāizraisa jauna valsts pozitīvo pasākumu saraksta izveidošana.

4.8 Turklāt EESK konstatē, ka dažos gadījumos Kopienas politika, kas virzīta uz piedāvājuma koncentrēšanas veicināšanu, tajā skaitā ar ražotāju organizāciju apvienošanās palīdzību, var būt pretrunā ar Kopienas vai atsevišķu valstu konkurences institūcijas pasākumiem. Tādēļ EESK aicina konkurences noteikumu piemērošanas gadījumā ņemt vērā augļu un dārzeņu tirgus ES dimensiju.

4.9 Komiteja ierosina Komisijai izveidot Kopienas cenu un tirdzniecības prakšu novērošanas centru, kas varēs uzlabot tirgus pārredzamību par labu visiem dalībniekiem.

4.10 Ņemot vērā, ka ierosinātā reforma apstiprina autonomu nozares kopīgā tirgus organizāciju, EESK aicina Komisiju regulā par tā saucamo vienotu KTO neievieš papildu īpašus nosacījumus attiecībā uz augļu un dārzeņu sektoru.

Briselē, 2007. gada 30. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS